

BIOANALYYTIKON, LABORATORIOHOITAJAN
ERITYISPÄTEVYYS

Suomen Bioanalytikkoliitto ry
Finlands Bioanalytikerförbund rf

Järjestelmä hyväksytty liittohallituksen kokouksessa 24.5.2008

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Erityspätevyiden myöntämisen edellytykset	3
3. Haettavat erityispätevydet	4
4. Valintakriteerit	5
4.1 Koulutus	6
4.2. Työkokemus	6
4.3. Muut toiminta	7
5. Erityispätevyiden hakeminen	8
6. Erityispätevyiden myöntäminen	9
7. Erityispätevyiden päivittäminen	9
8. Liitteet	
Liite 1. Preanalytiikan ja asiakaspalvelun erityispätevyys	10
Liite 2. Vierianalytiikan erityispätevyys	12
Liite 3. Bioanalytiikan erityispätevyys	15
Liite 4. Erityispätevyiden hakuohje ja hakulomake	16
Liite 5. Ohjeet portfolion laatimiseksi ja portfolioesimerkki	18
Liite 6 Esimerkki osa-aika- ja tuntityön työkokemuksen laskemiseksi ja esimerkki muun toiminnan arvioinnista	25

1. Johdanto

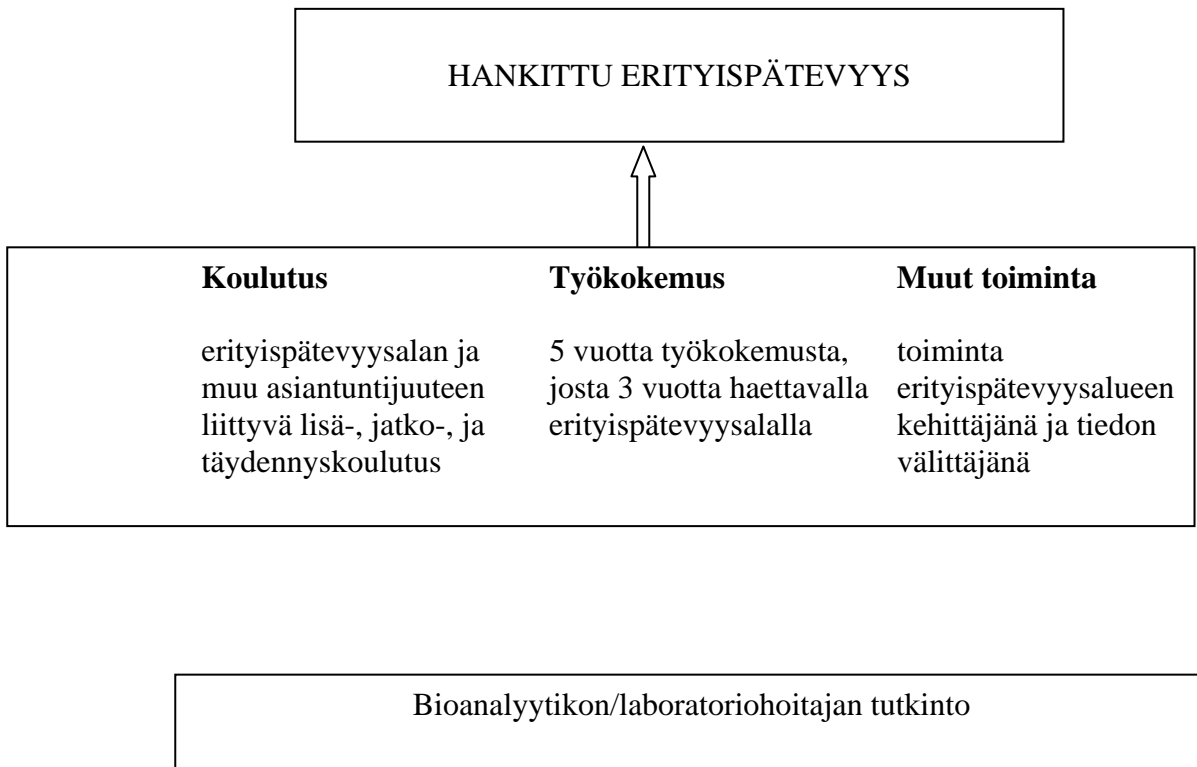
Bioanalyytikon/laboratoriohoitajan erityispätevyysjärjestelmä on Suomen Bioanalytikkoliitto ry:n yhteistyössä Tehyn kanssa ylläpitämä järjestelmä. Bioanalytikkoliiton vastuulla on erityispätevyysjärjestelmän ylläpito ja kehittäminen, siihen liittyvä ammatillinen edunvalvonta sekä järjestelmästä tiedottaminen jäsenille. Tehy seuraa yhteistyöjärjestöjen erityispätevyysjärjestelmien toimivuutta, osallistuu niiden kehittämiseen, hankkii niille yhteiskunnallista arvotusta ja vastaa rekisterin ylläpidosta sekä erityispätevyyden hankkineiden taloudellisesta edunvalvonnasta.

Järjestelmän tavoitteena on tukea yksittäisen bioanalyytikon/laboratoriohoitajan ammatillista kehittymistä ja urakehitystä ottamalla huomioon myös työssä hankitun kokemuksen ja osaamisen. Urakehityksellä tarkoitetaan tässä paitsi hierarkiassa ylenemistä myös horisontaalista osaamisen laajentamista ja syventämistä. Järjestelmän tarkoitus on luoda jäsenille mahdollisuuksia oma-aloitteisesti syventää ja/tai laajentaa kliinisen laboratoriotyön osaamistaan oman kiinnostuksensa ja työelämän tarpeiden suunnassa. Sen tarkoituksena on ohjata ammattikunnan jäseniä hankkimaan osaamista, jota tulevaisuuden palvelujärjestelmissä tarvitaan ja helpottaa erityispätevyyden omaavien verkottumista ja kokemusten vaihtoa. Samalla järjestelmä täydentää ja ohjaa koulutusorganisaatioiden koulutustarjontaa. Rekisterin tietoja voidaan hyödyntää haettaessa henkilöitä erityisasiantuntemusta edellyttäviin tehtäviin. Myös palkkauksen tulee kehittyä työtehtävien vaatavuutta vastaavaksi. Syksystä 2007 alkaen julkisella sektorilla erikoisasiantuntijan palkkauksen perusteena on voitu käyttää kunnallisen yleisen työ- ja virkaehtosopimuksen liite 3 kohtaa ”Terveydenhuollon asiantuntijatehtävät”.

Järjestelmää on kehitetty yhteistyössä Tehyn ja Tehyn yhteistyöjärjestöjen kanssa. Bioanalytikkoliiton erityispätevyysjärjestelmän kehittämisestä on vastannut työryhmä, johon ovat kuuluneet: Tero Hongisto, Kirsi Hukkanen, Eija Kaila, Marita Koivunen, Paula Lemmetty, Riitta Lumme, Hanna Mäkilä, Marja Nikiforow, Jaana Perälä-Haapa-aho, Hannele Pihlaja, Terhi Tetri, Seija Tuokko (puheenjohtaja).

2. Erityispätevyyden myöntämisen edellytykset

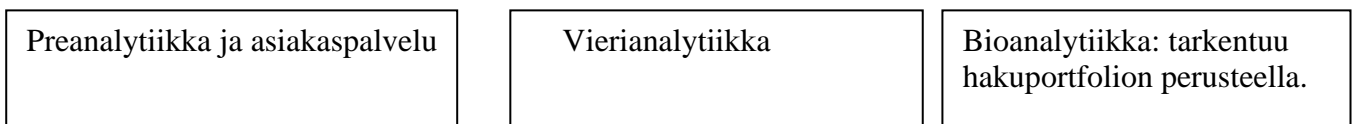
Hakijan tulee olla Suomen Bioanalytikkoliitto ry:n jäsen. Tehyn jäsenenä hän kuuluu Tehyn taloudellisen edunvalvonnan piiriin ja saatuaan hyväksynnän erityispätevyydelle tulee kirjatuksi Tehyn ylläpitämään erityispätevyysjärjestelmän rekisteriin. Hakijalla pitää olla suoritettuna bioanalyytikon tai laboratoriohoitajan tutkinto ja tutkinnon suorittamisen jälkeen alalta vähintään viiden (5) vuoden työkokemus, josta vähintään kolme (3) vuotta haettavalta erityispätevyysalueelta viimeisen viiden vuoden aikana. Erityispätevyys edellyttää vahvaa kliinistä osaamista ja alan teoreettista hallintaa sekä näyttöjä aktiivisesta toiminnasta tiedon hankkijana, osaamisen välittäjänä ja kehittäjänä. Jos hakija täyttää em. ehdot hän voi hakea erityispätevyyttä 1) koulutuksen, 2) työkokemuksen ja 3) muun toiminnan näyttöjen perusteella (kuvio 1). Kaikilta kolmelta em. osa-alueelta pitää olla näytöt, joskin niiden painotus voi vaihdella yksilöllisesti (kuvio 3). Näyttöjen tulee osoittaa henkilön kehittymistä ja ansioita haettavan erityispätevyyden alueella. Näytöt mitoitetaan pisteinä (p). Erityispätevyyden hyväksyminen edellyttää, että jokaisen osa-alueen minimipistemäärä täyttyy ja yhteispistemäärä on vähintään 200 pistettä.

Kuvio 1. Erityispätevyysalueen asiantuntijaksi kehittymisen prosessi

3. Haettavat erityispätevydet

Todistuksen erityispätevyydestä voi hakea seuraavilta alueilta: 1) preanalytiikka ja asiakaspalvelu, 2) vierianalytiikka ja 3) bioanalytiikka, jonka tarkempi alue täsmentyy hakuportfolion perusteella. (esim. kliinisen bakteriologian bioanalytiikka, kliinisen virologian bioanalytiikka, automaatiolaboratorion bioanalytiikka jne.) Erityispätevyysalueiden kuvaukset ovat liitteissä 1-3. Uusista erityispätevyysalueista voi tehdä esityksen Suomen Bioanalytikkoliitolle.

Kuvio 2. Erityispätevyysalueet.

4. Valintakriteerit

Erityispätevyyden hankkimiseen on monia vaihtoehtoja. Omat valintansa erityispätevyyden saamiselle hakija osoittaa hakemuslomakkeen ja protfolion avulla. Portfolio toimii osaamisen tunnistamisen ja arvioinnin välineenä. Siitä ilmenee erityispätevyyden kehittyminen ja päivittyminen. Porfoliossa hakija perustelee erityispätevyysalan valintansa sekä kuvaa suunnitelmat siitä, miten hän hyödyntää erityisosaamistaan ammatissaan ja ylläpitää ja kehittää osaamistaan. Hakiessaan myöhemmin erityispätevyyden päivittämistä hakija voi liittää hakemukseen arvion, miten suunnitelmat ovat toteutuneet. Hakuohjeissa ovat tarkemmat ohjeet protfolion laatimisesta. Erityispätevyyden arviointi tapahtuu kuvion 3 kuvauksen mukaisesti. Arvioinnin kohteina ovat koulutus, työkokemus ja muu toiminta. Koulutuksen osalta minimipistemäärä on 40 pistettä, työkokemuksen 40 pistettä ja muun toiminnan osalta 60 pistettä. Minimipistemäärä erityispätevyyden saavuttamiseksi on 200 pistettä.

KOULUTUS (maksimi 100 p)

Perustutkinnon jälkeen suoritettut 60 op opinnot, joista vähintään 30 op erityispätevyysalueen opintoja (= 40 p) (yli 10 vuotta vanhoja yksittäisiä opintoja ei hyväksytä)

minimi 40 p

TYÖKOKEMUS (maksimi 100 p)

Vähintään viiden (5) vuoden työkokemus, josta vähintään kolme (3) vuotta ko. erityisalalla viimeisen viiden vuoden aikana (= 40 p).

Huomioi koko- ja osa-aikatyön laskenta

minimi 40 p

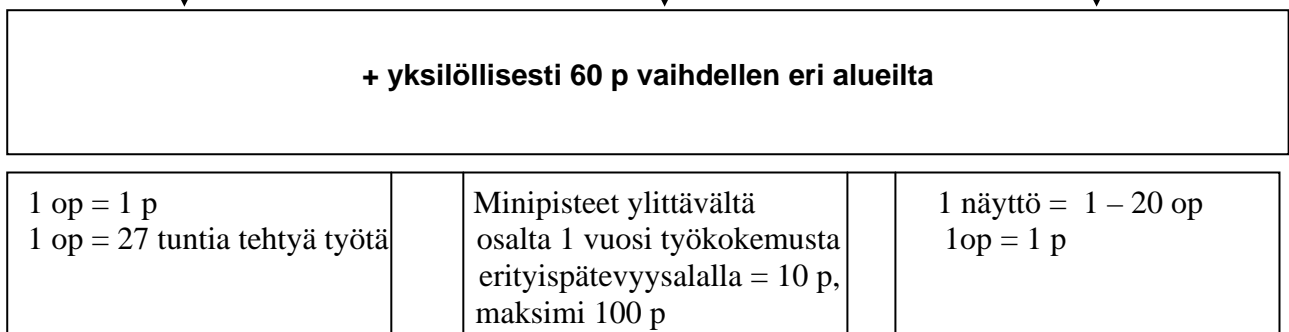
MUU TOIMINTA (maksimi 100 p)

Näytöt erityispätevyydestä

- tiedon välittäjänä (julkaisutoiminta)
- kouluttajana (opetus- ja ohjaustoiminta)
- kehittäjänä (kehittämistoiminta jne.

väh. 1 näyttö kaikilta kolmelta alueelta.

minimi 60 p

Kuvio 3. Erityispätevyyden arviointi. Minimipistemäärä erityispätevyyden saavuttamiseksi on 200 pistettä.

4.1 Koulutus

Koulutusosion opintopisteet lasketaan laboratoriohoitajan/bioanalyytikon tutkinnon jälkeen suoritetuista opinnoista. Minimipistemäärän saavuttamiseksi vaaditaan 60 opintopisteen opinnot, joista vähintään 30 op tulee olla haettavan erityispätevyysalueen opintoja. Opintojen tulee liittyä haettavaan erityispätevyysalaan tai sen asiantuntijuudessa kehittymiseen. Viimeksi mainittuja voivat olla esimerkiksi tiedonhakuun ja tieteellisiin tutkimusmenetelmiin liittyvä opinnot. Opintojen mitoitus tapahtuu ECTS-järjestelmän mukaisesti opintopisteinä (op). Yksi opintopiste tarkoittaa 27 tuntia opiskelijan työtä. Ennen ECTS-järjestelmään siirtymistä suoritettut opinnot mitoitettiin opintoviikkoina (ov). Yksi opintoviikko vastaa 1,5 opintopistettä. Hakemuksessa koulutuksen laajuus ilmoitetaan todistuksen mukaisesti opintopisteinä (op), opintoviikkoina (ov) tai tunteina. Yhden päivän hyväksytty koulutus tuottaa 0,3 opintopistettä. Opintojen tulee olla virallisen koulutusjärjestelmän tarjoamia (ammattikorkeakoulut, yliopistot jne.) tai muuten täydennys- ja lisäkoulutukseksi hyväksytyjä koulutuksia, opintopäiviä, kongresseja jne. Yksittäisiä alle kuuden tunnin mittaisia koulutuksia ei huomioida. Hakija merkitsee portfolioon jokaisen koulutuksen keston (tunnit) tai laajuuden (opintopisteet tai opintoviikot)

Muista kuin tutkintoon johtavista yksittäisistä koulutuksista hyväksytään vain viimeisen 10 vuoden aikana suoritettut opinnot. Vanhanmuotoisen erikoislaboratoriohoitajan tutkinnosta hyväksi luetaan 15 opintopistettä, jos erikoistumisopinnot ovat haettavalta erityispätevyysalueelta, suoritettu viimeisen 15 vuoden aikana ja hakijalla on näyttöä tietojen päivittämisestä tutkinnon jälkeen. Ammattikorkeakoulujen erikoistumisopinnoista myönnetään erikoistumisopintoihin opintopisteitä opintojen laajuuden ja sisällön mukaan.

Perustutkinnon jälkeen suoritetusta terveystieteiden tai muun erityispätevyyttä tukevan tieteenalan alemmasta (180 op) ja ylemmästä korkeakoulututkinnosta (180+120 op) ja ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta (90 op) luetaan hyväksi enintään 60 opintopistettä sen mukaan miten opinnot tukevat haettavan erityispätevyysalueen asiantuntijuutta. Arviointineuvosto päättää, mitkä opintosuorituksista hyväksytään erityispätevyysalueen opinnoiksi ja mitkä muihin asiantuntijuuteen liittyviin ja siihen kehittäviin opintoihin tai ansioihin. Tämän lisäksi ylempien korkeakoulu- tai ylempien ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyöstä (aihe haettavalta erikoisalalta) luetaan hyväksi 30 opintopistettä, jos se on haettavalta erityispätevyysalueelta, suoritettu viimeisen 15 vuoden aikana ja hakijalla on näyttöä tietojen päivittämisestä. Avoimessa korkeakoulussa/yliopistossa suoritettut opinnot hyväksytään saman periaatteen mukaisesti, enintään kuitenkin 45 opintopistettä.

Arviointiohjeet tiivistettynä. Minimipistemäärä (40 p) edellyttää 60 op erityispätevyysalan ja sen asiantuntijuudessa kehittymistä tulevia opintoja, joista vähintään 30 op haettavan erityispätevyysalan opintoja. Minimipistemäärän ylittävistä, hyväksytyistä opinnoista hakijan pisteitä laskettaessa 1 op = 1 p. Koulutuksen osalta maksimipistemäärä on kuitenkin 100 pistettä.

4.2. Työkokemus

Hakijalta edellytetään vähintään 5 vuoden työkokemus perustutkinnon jälkeen, josta vähintään kolme vuotta haettavalla erityispätevyysalueella. Tämä tuottaa erityispätevyyden edellyttämän minimipistemäärän eli 40 pistettä. Lisäpisteitä annetaan työkokemuksesta erityispätevyysalueella, joka ylittää minimivaatimukset. Yhden vuoden lisätyökokemus, josta ovat näytöt erityispätevyysalueen tehtävistä, tuottaa 10 pistettä. Työkokemuksesta voi saada enintään 100

pistettä. Työkokemuksesta 50 % tulee olla kliinistä laboratoriotyötä ja/tai alan kliinistä tutkimustyötä.

Työkokemus lasketaan muuntopisteinä kokopäivätyön mukaan (1 vuosi =10 pistettä). Kokopäivätyöksi lasketaan vähintään 6 tunnin työpäivä (30 t/vi) Mikäli työ on ollut osa-aikainen tai tuntityötä, se tulee mainita hakemuksessa. Näistä on laskennallinen esimerkki liitteissä 6.

Mikäli henkilö ei ole ollut työssä hakemallaan erityispätevyysalueella viimeisen viiden vuoden aikana, hänen on päivitettävä erityispätevyysalueen työkokemuksensa.

Työsuhteessa olevilta edellytetään esimiehen hyväksymä ja allekirjoittama työnkuvaus, jonka tulee sisältää arvioinnin työelämän valmiuksista, erityispätevyysalaosaamisesta ja kuvaus, miten hakija on kehittänyt palvelujärjestelmää. Myös yrittäjiltä edellytetään hakemuksen liitteeksi vastaavanlainen arviointi. Yrittäjän arvioivan työnkuvauksen hyväksyjänä voi toimia asiantuntijasuositaja. Lisäksi yrittäjän tulee toimittaa selvitys työpanoksen määrästä.

Arvioivan työnkuvauksen tukena voi käyttää erilaisia palautteita. Hakemuksesta tulee myös ilmetä, miten saatua palautetta on hyödynnetty palvelujärjestelmän kehittämisessä.

Arviointiohjeet tiivistettynä. Minimipistemäärä (40 p) edellyttää vähintään viiden (5) vuoden työkokemusta, josta vähintään kolme (3) vuotta haettavalla erityispätevyysalueella. Minimipistemäärän ylittävä työkokemus erityispätevyysalueella tuottaa pistettä niin, että 1 vuosi kokopäivätyötä vastaavaa työkokemusta tuottaa 10 pistettä, maksimipistemäärä kuitenkin 100 pistettä.

4.3. Muu toiminta

Muu toiminta (minimi 60 p) koostuu näytöistä oman erikoisalan tiedon välittäjänä (julkaisutoiminta), kouluttajana (opetus- ja ohjaustoiminta) ja kehittäjänä (kehittämistoiminta). Hakijan tulee osoittaa, että on toiminut alueellisissa, valtakunnallisissa ja/tai kansainvälisissä verkostoissa erityispätevyysalansa asiantuntijana em. osa-alueilla. *Jokaisesta kolmesta osiosta tulee täytyä vähintään yksi osio* hakijan ansioissa, jotta minimivaatimus täyttyy. Hakija esittää muun toiminnan osuuden portfolioissaan.

Seuraavassa luettelossa on esimerkkejä erityispätevyyden hakemuksessa hyväksyttävistä muusta toiminnasta viitteellisine pisteineen.

1. Julkaisutoiminta

- oppaat, painettuna tai sähköisessä muodossa julkaistu, 3 op.
- ammatilliset kirjat: 20 op, jos on ensimmäisenä kirjoittajana, 3 op/kappale usean kirjoittajan kirjassa.
- yleishyödylliset alan kirjat: 10 op, jos ensimmäisenä kirjoittajana, 1 op/kappale usean kirjoittajan kirjassa.
- erikoisalan ammatillinen lehtiartikkeli: 3 op/artikkeli, jos ensin. kirjoittaja, 1 op, jo on yhtenä kirjoittajana usean kirjoittajan artikkelissa
- erikoisalan tieteellinen lehtiartikkeli: 6 op, jos ensin. kirjoittaja, 1 op, jos on yhtenä usean kirjoittajan artikkelissa.
- ammatillisen lehden toimituskunnassa toimiminen, 5 op, toimittajan tehtävät maks. 8 op.
- tutkimustulosten raportointi ja suullinen kongressiesitys, 3 – 6 op.
- tutkimusposterit, 3 op.

Kaikesta julkaisutoiminnasta tulee mainita lähdetiedot (esim. Helenius, J. 2006. Ajatuksia työssä oppimisesta laboratoriohoitajien näkökulmasta. Bioanalyttikko, 2, 16 -20).
Julkaisutoiminnaksi hyväksyttävien artikkelien tulee olla julkaistu sellaisessa ammatillisessa tai tieteellisessä lehdessä, jotka ovat yleisesti saatavissa. Hyväksytyistä, mutta vielä julkaisemattomista artikkeleista tulee olla hakemuksen liitteenä hyväksymiskirje.

2. Opetus- ja ohjaustoiminta

- luentojen ja koulutusten pitäminen haettavalta erikoisalalta, 0,6 – 1 op / 15 - 60 minuutin esitys äidinkielellä, 1 -3 op./ 15 - 60 minuutin esitys vieraalla kielellä.
- tutkimus- ja kehittämistulosten esittäminen ammatillisissa (3 op) tai tieteellisissä (6 op) koulutuksissa (tutkimustulokset, jotka on tuottanut tai osallistunut tuottamiseen)
- bioanalytiikan opinnäytetyön ohjaamiseen osallistuminen (1 op/valmistunut työ, maksimissaan 3 op/vuosi).

Samansisältöisestä toistuvasta koulutuksesta annetaan opintopisteet vain kerran. Työnkuvaan luonnollisesti liittyvää opetusta ei huomioida. Yhteistyössä tehdystä koulutustoiminnasta arvioidaan hakijan työn osuus. Koulutustoiminnan sisältö- ja lähdetiedot tulee olla hakemuksen liitteenä.

3. Kehittämistoiminta

- tutkimuksiin/kehittämistyöhön osallistuminen omalla erikoisalueellaan, selvitys omasta roolista (1op = 27 tunnin työpanos, maksimissaan 20 op)
- tutkimusten/kehittämistyön organisoiminen ja uuden tiedon tuottaminen käytännön työn kriittisen arvioinnin pohjalta (1op = 27 tunnin työpanos, maksimissaan 20 op)
- terveydenhuoltoalan kehittämishankkeessa toimiminen, selvitys omasta roolista (1op = 27 tunnin työpanos, maksimissaan 20 op)
- erikoisalansa strategioiden tuottaminen, selvitys omasta roolista (1op = 27 tunnin työpanos, maksimissaan 10 op)
- erikoisalansa luottamustehtävissä alueellisesti (2op/vuosi), kansallisesti (4op/vuosi), kansainvälisesti (6op/vuosi), maksimissaan voi saada yhteensä 20 op.

Kehitystoiminnan sisältö- ja lähdetiedot tulee olla hakemuksen liitteenä. Hakijan tulee esittää selvitys omasta osuudestaan ja ajankäytöstä kehittämistoiminnassa todisteineen. Hankesuunnitelma tai hankeraportti tulee olla hakemuksen liitteenä.

Arviointikriteerit: Muun toiminnan pisteitä laskettaessa 1 opintopiste (op) = piste (p). Minimipistemäärä on 60, joka edellyttää vähintään yhden osion hyväksytyt näytön kultakin kolmelta osa-alueella (julkaisutoiminta, opetus- ja ohjaustoiminta, kehittämistoiminta).

5. Erityispätevyyden hakeminen

Erityispätevyyden hakuaika on lokakuussa. Hakuajasta tiedotetaan Bioanalytikkolehdeissä ja liiton kotisivuilla (www.bioanalytikkoliitto.fi). Hakemus tehdään liiton toimistosta ja liiton kotisivuilta saatavalle hakulomakkeelle. Hakemukseen liitetään hakuportfolio (liite 5) sekä kopiot niistä tutkinto- ja työtodistuksista sekä muista todistuksista, joihin hakija viittaa hakemuksessaan. Hakemuksen käsittely maksaa 100 euroa. Maksu on suoritettava etukäteen. Tosite suoritetusta maksusta on liitettävä hakemukseen, muuten ei hakemusta käsitellä. Käsittelymaksun hinnan määrittelee liittohallitus vuosittain

Erityispätevyys on voimassa viisi (5) vuotta. Myönnetty erityispätevyys tulee päivittää viiden vuoden välein, muussa tapauksessa sen voimassaolo lakkaa.

6. Erityispätevyyden myöntäminen

Suomen Bioanalytikkoliiton liittohallituksen nimeämä arviointineuvosto koostuu kuudesta asiantuntijajäsenestä, jotka edustavat käytännön työelämän, koulutuksen, kehittämistyön ja tieteellisen tutkimuksen asiantuntemusta. Liitto nimeää arviointineuvoston kolmeksi vuodeksi. Arviointineuvosto tarkistaa hakemukset, konsultoi ja hankkii tarvittaessa asiantuntijalausunnot sekä tekee perustellun esityksen hakemuksen hyväksymiseksi, täydentämiseksi tai hylkäämiseksi. Hakemukset arvioivat aina vähintään kaksi arviointineuvoston jäsentä, tarvittaessa useampi. Tämän jälkeen arviointineuvosto käsittelee hakemukset ja tekee asiantuntijapäätöksen ja suosituksen liittohallitukselle. Liittohallitus vahvistaa päätökset tehtyjen esitysten pohjalta. Tämän jälkeen, jos hakija on Tehyn jäsen ja antanut suostumuksensa, hyväksytty päätös perusteluineen lähetetään Tehyn nimeämän erityispätevyystoimikunnan vahvistettavaksi. Tehyn nimeämän toimikunnan jäseninä ovat yksi edustaja jokaisesta yhteistyöjärjestöstä, Tehyn valtuuston nimeämät ministeriöiden ja muiden arvovaltaisten yhteistyötahojen edustajat.

Myönnetystä erityispätevyydestä annetaan todistus. Erityispätevyys lisätään bioanalytikko-/laboratoriohoitajanimikkeeseen, esimerkiksi Bioanalytikko, vierianalytiikan erityispätevyys. Todistuksessa ilmoitetaan, että todistuksen saanut henkilö on osoittanut omaavansa myönnetyn erityispätevyysalueen asiantuntemuksen.

Päätöksestä lähetetään hakijalle henkilökohtainen tiedote perusteluineen. Hakijalla on mahdollisuus pyytää oikaisua päätökseen Suomen Bioanalytikkoliiton liittohallitukselta 30 päivän sisällä päätöksen tiedoksi saatuaan. Myönnetystä erityispätevyysnimikkeistä merkitään tieto Tehyn ylläpitämään erityispätevyysrekisteriin. Myönnettyt erityispätevyysnimikkeet löytyvät liiton internetsivuilta ja tietyin väliajoin Bioanalytikkolehdeissä, edellytyksenä hakijan suostumus saavutetun ansioon julkistamiseen. Hakijan suostumusta nimen julkaisemiseen kysytään hakulomakkeessa.

7. Erityispätevyyden päivittäminen

Erityispätevyys on voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen se on päivitettävä. Arvioinnissa hyödynnetään hakijan alkuperäisessä hakemuksessa esittämää suunnitelmaa erityispätevyyden ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Erityispätevyyden päivittäminen edellyttää näytöt kaikilta kolmelta alueelta (koulutus, työkokemus ja muu toiminta).

Preanalytiikan ja asiakaspalvelun erityispätevyys

Preanalytiikalla tarkoitetaan laboratorioprosessin vaiheita, jotka tapahtuvat potilaalle tai näytteelle ennen näytteen analysointia ja jotka vaikuttavat analyysin lopputulokseen. Preanalytiikka käsittää tutkimuksen tarpeen määrittelyn, tutkimuspyynnön teon ja tutkimusten valinnan, potilaan ohjauksen ja valmistautumisen tutkimukseen, näytteenoton, näytteiden käsittelyn, säilytyksen ja kuljetuksen sekä näytteen kelpoisuuden toteamisen laatuvaatimusten mukaiseksi.

Asiakaspalvelun tehtävä on varmistaa potilaiden ja asiakkaiden riittävä tiedonsaanti ennen laboratorioon tuloa ja laboratoriokäynnin aikana, huolehtia potilasturvallisuudesta ja potilaan hyvinvoinnista, potilaan oikeuksien toteutumisesta ja taata asiakkaille hyvä laboratoriokokemus. Laboratorion asiakkaita ovat potilasasiakkaiden lisäksi omaiset ja laboratoriopalveluiden käyttäjät (lääkärit, hoitoyksiköt ym.). Asiakaspalvelun tehtävänä on myös varmistaa, että palvelujen käyttäjillä on riittävästi tietoa laboratoriotutkimuksiin vaikuttavista tekijöistä ja niiden huomioimisesta potilaan valmistelussa tutkimuksiin.

Preanalytiikan ja asiakaspalvelun erityispätevyyden omaava bioanalyytikko toimii näytteenotto toiminnan koordinaattorina, asiantuntijana tai vastuuhenkilönä. Tehtävänä on huolehtia laboratoriotutkimuksen preanalyttisestä laadusta yhdessä analytiikkaa tekevän henkilöstön kanssa. Erityispätevyyden saavuttamiseksi bioanalytikolta edellytetään ajan tasalla olevia tietoja ja vastuullista tehtävää preanalytiikan, näytteenoton ja asiakaspalvelun tehtäväalueella.

Tehtävät ja vastuu

Preanalytiikan ja asiakaspalvelun koordinaattorina/*asiantuntijana*, vastuuhenkilönä bioanalyytikko osallistuu *preanalytiikkaan liittyen mm:*

- ❖ Työ- ja asiakasprosessien suunnitteluun
- ❖ Työntekijöiden perehdytykseen
- ❖ Ohjeiden laadintaan ja *ohjaukseen*
- ❖ Laadunvarmistukseen
- ❖ Preanalyttisen prosessin toiminnan seurantaan ja arviointiin
- ❖ Asiakaspalvelun kehittämiseen
- ❖ Taloudellisuuden seurantaan (hankinnat, resurssien käyttö)

Bioanalyttikon osaamisalueet asiakaspalvelun ja preanalytiikan koordinoinnissa jakautuvat *preanalytiikan ja asiakaspalvelun*

- ❖ Tekniseen ja laatuosaamiseen
- ❖ Ohjaukselliseen osaamiseen
- ❖ Kliiniseen osaamiseen
- ❖ Tutkimus- ja kehitysosaamiseen

Bioanalyttikon tehtäväalueet preanalytiikassa ja asiakaspalvelussa

Tekninen ja laatuosaaminen

Laboratoriopalveluprosessin preanalyttisen vaiheen syvälinen hallinta

Näytteenottomenetelmien ja *näytteenoton* työmenetelmien arviointi ja työntekijöiden osaamisen varmistus

Laatustandardien soveltaminen

Laatupoikkeamien seuraaminen, näytteiden luotettavuuden arviointi
Toimintaprosessien kehittäminen

Ohjausosaaminen

Näytteiden ottoon osallistuvien työntekijöiden sekä asiakkaiden ja potilaiden ohjaaminen.
Ammatinharjoittamista, potilaan turvallisuutta ja potilaan oikeuksia koskevan lainsäädännön sekä eettisten ohjeiden tunteminen.
Ammatillinen vuorovaikutusosaaminen.
Asiakaspalvelussa ja preanalytiikassa työskentelevän henkilöstön koulutuksen ja perehdytyksen suunnittelu ja toteutus.
Henkilöstön osaamisen ylläpito, varmistaminen ja dokumentointi.
Asiakastyytyväisyyden arviointi ja kehittäminen.

Kliininen osaaminen

Anatomian ja fysiologian perustietojen hallinta näytteenoton kannalta.
Potilaan turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta tärkeiden tietojen hallinta (esim. kivun lievitys, ensiapu).
Preanalyttisten tekijöiden vaikutukset analyysituloksiin.
Laboratoriotutkimusten käyttö potilaan sairauksien diagnostiikassa, hoidossa ja hoidon seurannassa.

Tutkimus- ja kehitysosaaminen

Preanalytiikan toimintaprosessien arviointi ja kehittäminen.
Näytteen ottoon liittyvien välineiden ja laitteiden hankinta, testaus ja käyttöönotto.
Kokonaiskustannusvaikutusten arviointi.
Uuden tutkimustiedon tuottaminen ja soveltaminen.
Asiantuntijuuden kehittäminen tekemällä tiedonhakuja ja lukemalla alan tieteellisiä julkaisuja sekä osallistumalla alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin konferensseihin.
Näyttöön perustuvien hyvien käytäntöjen etsiminen, arviointi ja soveltaminen.
Terveystieteiden palvelujärjestelmien tuntemus.
Saumattomat hoito- ja palveluketjut ja niiden kehittäminen laboratoriotyön osalta.

Kirjallisuutta

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24
Bioanalytiikan, laboratoriohitoajan eettiset ohjeet. 2006. Suomen Bioanalyttikoliitto ry
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
Laki (559/1994) ja asetus (564/1994) terveydenhuollon ammattihenkilöistä.
SFS-EN-ISO 15189:2003. Lääketieteelliset laboratoriot. Erityisvaatimukset laadulle ja pätevyydelle.
SFS-EN ISO/IEC 17025: 2005 Testaus ja kalibrointilaboratorioiden pätevyys. Yleiset vaatimukset
Tuokko, S., Rautajoki, A. ja Lehto Liisa. 2008. Kliiniset laboratorionäytteet -opas näytteiden otto varten. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

ERITYISPÄTEVYYSJÄRJESTELMÄ

Vierianalytiikan erityispätevyys

Vierianalytiikalla (point-of-care testing, near patient testing, bedside) tarkoitetaan laboratoriotutkimuksia, jotka tehdään lähellä potilasta hoito-osastoilla ja potilaan kotona. Vieritestien käyttö on lisääntynyt voimakkaasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Teknologinen kehitys on tuonut markkinoille entistä herkempiä testejä. Keskittynyt laboratoriotointa on luonut tarvetta tehdä laboratoriotutkimuksia hoito-osastoilla ja saada potilastulokset nopeasti hoitopäätösten tueksi. Vieritestejä käytetään potilaiden kotona, terveysasemilla, työterveyshuollossa, sairaaloiden poliklinikoilla, vuodeosastoilla, teho-osastoilla ja leikkaussaleissa. Vieritestit ovat yksi nopeimmin kasvava diagnostiikan alue. Vieritestejä käytetään seulonnoissa (kolesteroli), diagnostiikassa (sydänmarkerit), hoidon seurannassa (glukoosi, verikaasut) ja itsehoidossa (glukoosi, ovulaatiotesti). Vieritestejä tekee usein hoito-osastojen henkilökunta (joka on perehdytetty niiden suorittamiseen). Laboratorio osallistuu toimintaympäristöstä riippuen laitteiden hankintaan ja testaukseen, käyttäjien perehdyttämiseen sekä laadun ohjaukseen.

Vierianalytiikan erityispätevyyden omaava bioanalytiikko toimii vieritestauksen koordinaattorina tai vastuuhenkilönä. Tehtävänä on huolehtia vieritestauksen preanalyttisestä, analyttisestä ja postanalyttisestä laadusta yhdessä testauksia tekevän henkilöstön kanssa. Erityispätevyyden saavuttamiseksi bioanalytikolta edellytetään vastuullista tehtävää vierianalytiikan toteuttamisessa. Toimipaikkakohtaisesti vieritestauksen tukiprosessit on järjestetty eri tavoin. Monissa sairaanhoitopiireissä toimii vieritestauksen asiantuntijatyöryhmä, jossa ovat edustettuina lääkäri ja hoitaja kliinisestä yksiköstä, bioanalytiikko, kemisti ja lääkäri laboratorion ja muiden tukipalveluiden kuten tietohallinnon, hankintatoimen ja laitehuollon edustajat. Vieritestauksen asiantuntijatyöryhmä sopii periaatteet vieritestauksen järjestämiseksi alueella, vastaa laitehankinnoista, arvioi laitteiden ja menetelmien soveltuvuutta, suunnittelee vieritestien koestuksen ja käyttöönoton, päättää vieritestien analyttisistä laatutavoitteista, suunnittelee vierianalytiikan laadunvarmistuksen, vastaa vierianalytiikan ohjeistuksesta ja seuraa ja arvioi vierianalytiikan kustannuksia.

Vierianalytiikan koordinaattorina/vastuuhenkilönä bioanalytiikko osallistuu:

- ❖ Vieritestilaitteiden kilpailutukseen
- ❖ Testien valintaan ja sisäänajoon
- ❖ Käyttöönototestaukseen
- ❖ Laitteiden käyttökoulutukseen ja perehdytykseen
- ❖ Käyttöohjeiden laadintaan
- ❖ Laadunvarmistukseen
- ❖ Testausprosessin toiminnan seurantaan
- ❖ Taloudellisuuden seurantaan

Bioanalytiikon osaamisalueet vieritestauksen koordinoinnissa jakautuvat

- ❖ Tekniseen ja laatuosaamiseen
- ❖ Ohjaukselliseen osaamiseen
- ❖ Kliiniseen osaamiseen
- ❖ Tutkimus- ja kehitysoosaamiseen

Bioanalytiikon tehtäväalueet vieritestauksessa

Tekninen ja laatuosaaminen

Vieritestauksessa käytettävien laboratoriomenetelmien syvälinen hallinta

Laitteiden ja menetelmien arviointi, laitteiden toimivuuden tarkistus

Vieritestien toimintaprosessien kehittäminen

Laatutavoitteet

Laadunvarmistus

Sisäinen laadunohjaus

- ❖ kontrollitulosten analysointi
- ❖ potilasnäytteiden tulosten vertailu laboratorion tuloksiin

Ulkoinen laadunarviointi

- ❖ ulkoisiin laadunarviointikierroksiin osallistuminen
- ❖ testien käyttöön liittyvän toiminnan säännöllinen tarkistus ja arviointi (auditointi)

Informaatioteknologian sovellutukset vierianalytiikassa

Tulosten raportointi ja rekisteröinti

Vieritestilaitteiden huoltaminen

Ongelmatilanteiden ratkominen

Ohjausosaaminen

Vieritestauksia tekevän henkilöstön koulutuksen ja perehdytyksen suunnittelu ja toteutus

Koulutus- ja perehdytys dokumentoidaan ja vieritestejä tekevän henkilöstön osaaminen arvioidaan ennen testien käyttöönottoa ja varmistetaan säännöllisin väliajoin.

Koulutus sisältää:

- ❖ Näytteenoton ohjeistus ja opetus
- ❖ Vieritestilaitteiden käytönopetuksen ja ohjeiden käyttöohjeiden laadinnan
- ❖ Testausprosessin kokonaisuus (?)
- ❖ Laadunvarmistuksen järjestäminen
- ❖ Tulosten rekisteröinti potilastietojärjestelmään
- ❖ Kontrollinäytteiden tulosten rekisteröinti
- ❖ Tulosten tulkinnan opetus
- ❖ Vastuiden määrittely
- ❖ Ongelmaratkaisutilanteet

Asiakastyytyväisyyden arviointi.

Kliininen osaaminen

Vieritestien tulosten kliinisen käyttötarkoituksen ymmärtäminen

Vieritestien tulosten vaikutukset hoitoon ja hoitoaikaan

Vieritutkimukset vs. keskitetty analytiikka potilaan hoidossa

Viite- ja päätöksentekorajat

Tutkimus- ja kehitysosaaminen

Vieritestilaitteiden kilpailutus, hankinta

Vieritestauksen kokonaiskustannusvaikutusten arviointi.

Vieritestauksen asiantuntijuuden kehittäminen tekemällä tiedonhakuja ja lukemalla alan tieteellisiä julkaisuja sekä osallistumalla vieritestauksen alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin konferensseihin.

Vierianalytiikan toimintaprosessien arviointi ja kehittäminen.

Kirjallisuutta:

Ihalainen, J., Koskela, M., Metso, T., Puhakainen, E., Pulkki, K., Seppälä, E., Siloaho, M., Voipio-Pulkki, M ja Weber, T. 2002. Suositus vieritestauksesta terveydenhuollossa. *Moodi* 26, 5.161-175.

SFS-EN ISO 22870: 2006. Vieritestaus, laatu- ja pätevyysvaatimukset

Tuokko, S., Rautajoki, A. ja Lehto Liisa. 2008. *Kliiniset laboratorionäytteet -opas näytteiden ottoa varten*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Bioanalytiikan erityispätevyys

Koulutuksensa perusteella bioanalytikolla/laboratoriohoitajalla on pätevyys osallistua laboratoriopalvelutuotannon toteuttamiseen tuottamalla luotettavaa tietoa potilaan terveydentilasta laboratoriotutkimusten avulla hoitopäätösten tueksi. Bioanalyttikon ydinosaamisalue on laboratoriotutkimusprosessin hallinta käsittäen preanalyttisen, analyttisen ja postanalyttisen vaiheen hallintaan tarvittavan osaamisen.

Bioanalyttikon/laboratoriohoitajan toimintaympäristöjä ovat erilaiset kliiniset laboratoriot tai lääketieteelliset ja biolääketieteelliset tutkimus- tai tuotantolaitokset. Terveystieteiden laboratorioissa he toimivat kliinisen laboratoriotuotannon tai sen eri erikoisalojen tehtävissä, joita ovat kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, kliininen neurofysiologia, kliininen hematologia, immunohematologia, kliininen histologia ja sytologia, kliininen immunologia, kliininen biokemia, kliininen mikrobiologia, solu- ja molekyylibiologia jne. Työtehtävät voivat muodostua näytteenottoon ja laboratoriotutkimusten suorittamiseen liittyvistä ja/tai niitä tukevista tehtävistä.

Bioanalytiikan erityispätevyuden omaava bioanalytikko on perehtynyt syvästi erityispätevyysalueensa tehtäviin ja hallitsee tehtäviin liittyvät prosessit. Erityispätevyuden omaavalta edellytetään vahvaa asiantuntemusta ja vastuullista tehtävää nimetyllä erityisalueella, osallistumista laboratorion ja/tai muiden terveydenhuollon henkilöstöryhmien ohjaukseen ja/tai koulutukseen sekä erityispätevyysalueensa suunnitteluun ja kehittämiseen. Hän kykenee toimimaan itsenäisesti ja moniammatillisen tiimin jäsenenä oman erityisasiantuntemuksensa puitteissa. Hän on osallistunut erityispätevyysalueensa kehittämiseen myös valtakunnallisesti (kansainvälisesti).

Tehtävät ja vastuu

Kliinisen laboratoriotyön tietyn alueen erityispätevyuden omaava bioanalytikko/laboratoriohoitaja toimii erityispätevyysalueensa vastuullisessa tehtävässä. Hän osallistuu vastuualueensa toiminnan kehittämiseen näyttöön ja tutkittuun tietoon perustuvaa tietoa hyödyntäen. Tehtäviin sisältyy *erityispätevyysalueeseen liittyen* mm:

- Työ- ja asiakasprosessien suunnittelu, toteutus ja seuranta
- Laadunvarmistus
- Muun henkilökunnan perehdytys tehtäviin
- Ohjeiden laadintaa
- Ohjaus- ja opetustehtäviä
- Asiantuntijatehtäviä
- Kehittämistehtäviä
- Tutkimustoiminta

Osaaminen

- Erityispätevyysalueen prosessien/laboratoriotutkimusprosessin (preanalyttinen, analyttinen ja postanalyttinen vaihe) hallinnan edellyttämä osaaminen
- Tekninen ja laatuosaaminen
- Opetus- ja ohjausosaaminen
- Kliininen osaaminen
- Tutkimus- ja kehittämistoiminnan osaaminen

Prosessiosaaminen

Työ- ja tuotantoprosessien hallinta, laboratoriotutkimusprosessien hallinta
Erityispätevyysalueen asiakaspalveluprosessien tuntemus ja hallinta.

Tekninen ja laatusaaminen

Erityspätevyysalueen työmenetelmien, välineiden ja laitteiden syvälinen tuntemus sekä tekninen hallinta, uusien menetelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon tarvittava osaaminen.
Toimintaan liittyvien laadunvarmistusmenetelmien ymmärtäminen ja hallinta.
Laatupoikkeaminen tunnistus, seuranta ja korjaavat toimenpiteet.
Työtehtäviä säätelevän lainsäädännön, standardien, suositusten ja ohjeistuksen tunteminen ja soveltaminen.
Työtehtäviin liittyvä raportointi- ja dokumentointiosaaminen.

Ohjausosaaminen

Osallistuminen uusien työntekijöiden, asiakkaiden, palvelujen käyttäjien koulutuksen ja perehdytyksen suunnitteluun ja toteutukseen ja osaamisen arviointiin.
Ammatillinen vuorovaikutus- ja tiedottamisosaaminen.

Kliininen osaaminen

Potilaan turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistamiseen tarvittava osaaminen, eettinen osaaminen.
Tutkimusten/palvelujen käyttötarkoituksen ymmärtäminen potilaan hoidossa tai sitä tukevana toimenpiteenä.

Tutkimus- ja kehitysosaaminen

- Osaa hyödyntää näyttöön perustuvaa tutkimusta työ- ja tuotantoprosessien suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä.
- Kykenee osallistumaan tutkimustoimintaan omalla asiantuntemusalueellaan.
- Osallistuu erityispätevyysalueensa kehittämiseen omassa työyhteisössä ja valtakunnallisissa (kansallisissa) verkostoissa.
- Oman erityispätevyysalueen tiedon soveltaminen ja käyttö tiimi- ja projektityöskentelyssä.
- Taloudellisuus ja kustannustehokkuusosaaminen.

Kirjallisuutta

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24

Bioanalyytikon, laboratoriohoitajan eettiset ohjeet. 2006. Suomen Bioanalytikkoliitto ry

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992

Laki (559/1994) ja asetus (564/1994) terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

SFS-EN-ISO 15189:2003. Lääketieteelliset laboratoriot. Erityisvaatimukset laadulle ja pätevyydelle.

SFS-EN ISO/IEC 17025: 2005 Testaus ja kalibrointilaboratorioiden pätevyys. Yleiset vaatimukset

ERITYISPÄTEVYYDEN HAKUOHJE

Hakemukset toimitetaan osoitteeseen:
Suomen Bioanalytikkoliitto ry
Postiosoite: PL 110, 00060 Tehy
Käyntiosoite: Asemamiehenkatu 4, 00520 Helsinki.
Kuoreen merkintä ”erityispätevyyshakemus”

Täytä huolellisesti hakulomake. Hakemukseen liitetään ammatillisen osaamisen kuvaus (portfolio) ja kopiot työ-, tutkinto- ja muista todistuksista, joihin hakija viittaa hakuportfoliossaan.

Hakemukseen kirjataan ja liitetään *vain erityispätevyysalueen asiantuntemusta osoittavat asiakirjat (koulutus, työkokemus ja muu toiminta, ei muita)*. Puutteellisia hakemuksia ei käsitellä

Hakemuksen käsittely on maksullinen ja maksu suoritetaan etukäteen. Hakemuksen käsittely maksaa 120 euroa. Maksun voi suorittaa Suomen Bioanalytikkoliitto ry:n tilille Sampo pankki 800014-1238648, maksuun viesti erityispätevyyshakemus. Kopio maksutositteesta liitetään hakemukseen.

Nimi (sukunimi, etunimet): _____

Henkilötunnus: _____

Ammattinimike: _____

Bioanalytikon/laboratoriohoitajan tutkinnon olen suorittanut vuonna: _____

Lähiosoite: _____

Postinumero ja toimipaikka: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

Haen todistusta erityispätevyydestä: (rastita oikea vaihtoehto):

Preanalytiikka ja asiakaspalvelu

Vierianalytiikka

Bioanalytiikka (tarkennettu alue):

Olen Suomen Bioanalytikkoliiton jäsen Kyllä Ei

Olen Tehyn jäsen Kyllä Ei

Tiedot saa luovuttaa myös Tehyn erityispätevyystoimikunnalle Kyllä Ei

Mikäli minulle myönnetään erityispätevyys nimeni saa julkaista erityispätevyyden saaneiden luettelossa liiton kotisivuilla ja Bioanalytikkolehdeissä Kyllä: Ei:

Paikka: _____ Aika _____ . _____ . _____

Hakijan allekirjoitus: _____

Liitteenä:

Hakuportfolio

Kopio suoritetusta hakemuksen käsittelymaksusta

Todistuksia _____ kpl

OHJEET PORTFOLION LAATIMISEKSI

Liite 5

Hakuportfolio on koulutusta, työkokemusta ja muuta toimintaa kuvaava, hakemusta täydentävä asiakirja, jossa hakija esittelee omaa toimintaansa ja ansioitaan hakemaansa erityispätevyysalan asiantuntijuutta perustellen. Portfolio toimii osaamisen tunnistamisen ja arvioinnin välineenä. Siitä ilmenee asiantuntijuuden osa-alueiden jatkuva päivittäminen. Portfolion tavoitteena on kuvata hakijan urasuuntautumista ja urasuunnittelua sekä tehdä hakijan osaaminen näkyväksi. **Portfoliossa kuvataan vain hakemuksen kannalta olennaiset ansiot** alla esitettyjen otsikoiden mukaisesti jäsentäen (koulutus, työkokemus, muu toiminta) ja liitteenä tulee olla niihin liittyvät dokumentit. Hakijan suositellaan kriittisesti harkitsemaan esittämiensä ansioiden ajankohtaisuutta ja niiden merkitystä erityispätevyysalalla kehittymisen näkökulmasta. Hakiessaan myöhemmin saamansa erityispätevyysnimikkeen päivittämistä, hakija voi liittää hakemukseensa arvioinnin siitä, miten hakuportfoliossa esitetyt suunnitelmat ovat toteutuneet.

Portfolion rakenne:

1. KOULUTUS

Kirjoita tiedot opinnoista aikajärjestyksessä alkaen uusimmasta koulutuksesta. Ilmoita kesto joko opintoviikkoina, opintopisteinä tai tuntimäärinä (siinä muodossa kuin ovat todistuksessa). Haettavaan erikoisalaan liittyvistä koulutuksista hyväksytään vain sellaiset vanhat tutkinnot, jotka on päivitetty kuluneen 15 vuoden aikana. Muista kuin tutkintoon johtavista koulutuksista yli 10 vuotta vanhoja koulutuksia ei hyväksytä. Yksittäisiä alle kuuden tunnin mittaisia koulutuksia ei huomioida.

Vanhanmuotoisen erikoislaboratoriohoitajan tutkinnosta hyväksi luetaan 15 opintopistettä, jos erikoistumisopinnot ovat haettavalta erityispätevyysalueelta, suoritettu viimeisen 15 vuoden aikana ja hakijalla on näyttöä tietojen päivittämisestä tutkinnon jälkeen. Ammattikorkeakoulujen erikoistumisopinnoista myönnetään erikoistumisopintoihin opintopisteitä opintojen laajuuden ja sisällön mukaan.

Perustutkinnon jälkeen suoritettua terveystieteiden tai muun erityispätevyyttä tukevan tieteenalan alemmasta (180 op) ja ylemmästä korkeakoulututkinnosta (180+120 op) ja ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta (90 op) luetaan hyväksi enintään 60 opintopistettä sen mukaan miten opinnot tukevat haettavan erityispätevyysalueen asiantuntijuutta. Arviointineuvosto päättää, mitkä opintosuorituksista hyväksytään erityispätevyysalueen opinnoiksi ja mitkä muihin asiantuntijuuteen liittyviin ja siihen kehittäviin opintoihin tai ansioihin. Tämän lisäksi ylempien korkeakoulu- tai ylempien ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyöstä (aihe haettavalta erikoisalalta) luetaan hyväksi 30 opintopistettä, jos se on haettavalta erityispätevyysalueelta, suoritettu viimeisen 15 vuoden aikana ja hakijalla on näyttöä tietojen päivittämisestä. Avoimessa korkeakoulussa/ylipistossa suoritettujen opintojen hyväksytään saman periaatteen mukaisesti, enintään kuitenkin 45 opintopistettä.

Ryhmittele koulutukset seuraavien pääotsikkojen mukaan

Tutkintoon johtava koulutus: perustutkinto ja muut tutkintoon johtaneet opinnot.

Erikoisalan opinnot. Ilmoita vain ne opinnot, jotka kohdistuvat hakemaasi erityispätevyysalaan.

Muut asiantuntijuuteen liittyvät opinnot. Ilmoita muut opinnot (esim. ATK, tutkimus- ja tilastointimenetelmät), joiden katsot edistävän erikoisasiantuntijuuteen kehittymistäsi. Ryhmittele samaan aiheeseen liittyvät koulutukset peräkkäin, jos se vain on mahdollista.

Yksittäiset koulutukset kirjataan hakemukseen vain kerran. Esimerkiksi, jos olet kirjannut erikoisalan opinnot kohtaan muut tutkinnot, ei niitä voi esittää enää uudestaan kohdassa erikoisalan opinnot. Koulutukset ryhmitellään seuraavien väliotsikkojen alle, jos mahdollista: kansalliset, kansainväliset, ja mielellään myös keston mukaan.

Ilmoita kaikista koulutuksista seuraavat asiat:

Koulutuksen nimi

Järjestäjä

Ajankohta

Kesto (ov, op tai h)

2. TYÖKOKEMUS

Työkokemusta laboratoriohoitajan/bioanalyytikon tehtävissä tulee olla vähintään 5 vuotta, josta 3 vuotta haettavalla erikoisalalta. Vähintään 50 % työkokemuksesta tulee olla kliinistä laboratoriotyötä tai kliinistä tutkimustyötä. Lisäpisteitä annetaan työkokemuksesta erikoisalalla minimivaatimukset ylittävältä osalta. Erikoisalan työkokemus voi olla samasta työpaikasta. Jos hakija ei ole ollut työssä hakemallaan erikoisalueella viiteen vuoteen, hänen tulee päivittää erikoisalueen työkokemuksensa. Hallinnollisissa tehtävissä, esimiehenä, tutkimustyössä tai opetustehtävissä toimivilta hakijoilta edellytetään selvitystä erityisalan työn osuudesta, osaamisen ylläpidosta ja kehittämisestä.

Työsuhteessa olevilta edellytetään esimiehen hyväksymä ja allekirjoittama työnkuvaus.

Työnkuvauksen tulee sisältää arvioinnin työelämän valmiuksista, haettavan erikoisalan osaamisesta ja siitä miten hakija on kehittänyt erikoisalaansa ja palvelujärjestelmää. **Yrittäjiltä** edellytetään hakemuksen liitteeksi vastaavanlaista arviointia. Yrittäjän arvioivan työnkuvauksen hyväksyjänä voi toimia asiantuntijasuosittelijaa. Lisäksi yrittäjän tulee toimittaa selvitys klinisen työpanoksen määrästä (esim. kirjanpitäjältä, Kelasta tai muulta toimeksiantajalta).

Työkokemus muulla kuin haettavalla erikoisalalla

Ilmoita muun työkokemuksen osalta tiedot jokaisesta työsuhteestasi. Työkokemus lasketaan kokopäivätyön mukaan (1 vuosi = 10 pistettä). Kokopäivätyöksi lasketaan kuuden tunnin työpäivä. Mikäli työ on ollut osa-aikainen tai tuntityötä, niin se tulee selvittää hakemuksessa.

Aika

Kesto (vuosia, kuukausia)

Työnantaja/paikka

Nimike

Työtehtävät

Koko/osa-aikainen

Esimerkit tuntityöstä ja osa-aikatyöstä:

xxx on tehnyt tuntityöläisenä bioanalyytikon/laboratoriohoitajan töitä kolmen kuukauden aikana yhteensä 294 tuntia.

294 tuntia = 49 työpäivää eli 10 viikkoa, 6 tuntia / pv

xxx tekee osa-aikatyönä laboratoriotyötä vähintään 19 tuntia viikossa, mikä tulkitaan puolipäivätyöksi.

Työkokemus erikoisalueella

Ilmoita erikoisalueelta olevan työkokemuksen osalta tiedot jokaisesta työsuhteestasi.

Työkokemus lasketaan kokopäivätyön mukaan (1 vuosi = 10 pistettä). Kokopäivätyöksi lasketaan kuuden tunnin työpäivä. Mikäli työ on ollut osa-aikainen tai tuntityötä, niin se tulee mainita hakemuksessa.

Aika

Kesto (vuosia, kuukausia)

Työnantaja/paikka

Nimike

Työtehtävät

Koko/osa-aikainen

3. MUU TOIMINTA

Muu toiminta koostuu näytöistä erikoisalan tiedon välittäjänä, kouluttajana ja kehittäjänä. Erityisasiantuntija toimii laaja-alaisesti alueellisissa, valtakunnallisissa ja/tai kansainvälisissä verkostoissa hyödyntäen osaamistaan ja ammattitaitoaan. Sisällöltään muu toiminta voi olla vaihtelevaa riippuen mm. henkilön kiinnostuksesta, työkokemuksen sisällöstä ja työympäristöstä.

Jokaisesta kolmesta osiosta (1. julkaisutoiminta, 2. opetus- ja ohjaustoiminta, 3. kehittämistoiminta) **tulee täyttyä vähintään yksi kohta** hakijan ansioissa, jotta minimivaatimus täyttyy. Katso tarkemmin järjestelmän kuvaus

3 A Julkaisutoiminta

3 B Opetus ja ohjaustoiminta

3 C Kehittämistoiminta

Paikka ja aika _____ / ____ / _____

Hakijan allekirjoitus: _____

PORTFOLIOESIMERKKI

Ammatillinen portfolio

Nimi
 Syntymäaika
 Osoite
 Puhelin
 Sähköposti

PORTFOLION SISÄLTÖ

1. Koulutus
 1. A-C Tutkintoon johtava koulutus
 1. D Erikoisalan opinnot
 1. E Muut asiantuntijuuteen liittyvät opinnot
2. Työkokemus
3. Muu toiminta
 3. A Julkaisutoiminta
 3. B Koulutustoiminta
 3. C Kehittämistoiminta
4. Liitteet

1. KOULUTUS

1. A-C Tutkintoon johtava koulutus

1.A. Perustutkinto (Bioanalyytikko (3,5 v tai 210 op), Laboratoriohoitaja (3,5 v), Laboratoriohoitaja (4,5 v), Laboratoriohoitaja (2,5 v)

Oppilaitos

Valmistumisajankohta:

1. B. Erikoistumisopinnot

Erikoistumisopinnot (vanhamuotoinen), aihealue:

Oppilaitos:

Opinnäytetyö (aihe): mainitaan jos liittyy erityispätevyysalaan.

Valmistumispäivämäärä:

1. C Muut tutkinnot

Tutkinto ja laajuus:

Pääaine, sivuaine:

Koulutuspaikka:

Opinnäytetyö (nimi)

Valmistumisaika:

Esimerkkejä

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (90 op)

Koulutusohjelma: Terveyden edistäminen

Ammattikorkeakoulu: Oulun ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö (nimi): ”nimi”

Valmistumisajankohta: 31.5.2007

Ylempi korkeakoulututkinto, terveystieteiden maisteri (laajuus ov tai op)
 Pääaine: Kliininen laboratoriotiede:
 Yliopisto: Oulun yliopisto
 Valmistumisajankohta: 30.5.2007
 Pro gradu: ”nimi”

I. D Erikoisalan opinnot

Kansalliset koulutukset

Ilmoita seuraavat tiedot:

Koulutuksen nimi:
 Järjestäjä
 Ajankohta:
 Opintojen laajuus (op, ov tai h):

Esimerkkejä:

Koulutuksen nimi: Vierianalytiikan erikoistumisopinnot
 Järjestäjä: Oulun ammattikorkeakoulu
 Ajankohta: 1.9.2005 -20.12.2006
 Opintojen laajuus: 90 op
 Opinnäytetyö: ”nimi”

Koulutuksen nimi: Avoin yliopisto
 Järjestäjä; SBL ja Oulun avoin yliopisto
 Opintojakson nimi: Kliinisten laboratoriotutkimusten perusteet
 Ajankohta: 23.3.- 29.4.2007
 Opintojen laajuus: 3 op

Koulutuksen nimi: Laboratoriolääketiedepäivät ja näyttely 2007
 Järjestäjä: Suomen Bioanalytikkoliitto ja SKKY
 Symposiumit: ”symposiumien nimet”
 Ajankohta: 4.-5.10.2007
 Kesto: 2 pv, 7 t/pv:

Kansainväliset koulutukset

Koulutuksen nimi: 27th World Congress of Biomedical Laboratory Science 2006:
 Järjestäjä: IFBLS
 Ajankohta: 15. - 19.9.2006
 Kesto: 5 päivää, 35 t (7 t/pv:)

I. E Muut asiantuntijuuteen liittyvät opinnot

Koulutuksen nimi: (esim. Tilastomenetelmien kurssi):
 Järjestäjä: (esim. Turun yliopisto):
 Ajankohta: (esim. syksy 2000):
 Kesto (esim. 5 ov):

2. TYÖKOKEMUS

Työhistoria eriteltynä, kustakin seuraavat tiedot: työsuhteen ajankohta, työpaikka, nimike, tehtävät, erityisvastuualue, jos sellainen on nimetty.

Työkokemus muulla kuin haettavalla erikoisalalla

esim. 1.1.1985 - 31.12.1989 Turun kaupunginsairaala, laboratorio, laboratoriohoitaja

Työkokemus haettavalla erikoisalalla

1.1.1990 – 31.12.2003 Turun yliopistollinen sairaala, päivystyslaboratorio, laboratoriohoitaja, erityisvastuualueena näytteiden otto.

1.1.2004-, edelleen, TYKSLAB, laboratoriohoitaja, erityisvastuualueena näytteiden otto. (esimiehen hyväksymä työnkuvaus liitteenä)

3. MUU TOIMINTA

Katso tarkemmin järjestelmän kuvaus

3. A Julkaisutoiminta

Kaikesta julkaisutoiminnasta tulee mainita lähdetiedot (esim. Helenius, J. 2006. Ajatuksia työssä oppimisesta laboratoriohoitajien näkökulmasta. Bioanalytiikka, 2, 16 -20). Julkaisutoiminnaksi hyväksyttävien artikkelien tulee olla julkaistu sellaisessa ammatillisessa tai tieteellisessä lehdessä, jotka ovat yleisesti saatavissa. Hyväksytyistä, mutta vielä julkaisemattomista artikkeleista tulee olla hakemuksen liitteenä hyväksymiskirje.

3. B Opetus- ja ohjaustoiminta

Samansisältöisestä toistuvasta koulutuksesta annetaan opintopisteet vain kerran. Työnkuvaan luonnollisesti liittyvää opetusta ei huomioida. Yhteistyössä tehdystä koulutustoiminnasta arvioidaan hakijan työn osuus. Luennoista ilmoitetaan luennon aihe, tilaisuus/paikka, aika, ja kesto. Koulutustoiminnan sisältö- ja lähdetiedot tulee olla hakemuksen liitteenä.

3. C Kehittämistoiminta

Kehitystoiminnan sisältö- ja lähdetiedot tulee olla hakemuksen liitteenä. Hakijan tulee esittää selvitys omasta osuudestaan ja ajankäytöstä kehittämistoiminnassa todisteineen. Hankesuunnitelma tai hankeraportti tulee olla hakemuksen liitteenä.

Paikka, aika: _____ / / _____

Hakijan allekirjoitus: _____

Liite 6

Esimerkki osa-aika- ja tuntityön työkokemuksen laskemisesta

Esimerkki tuntityöstä:

xxx on tehnyt tuntityöläisenä bioanalyytikon/laboratoriohoitajan töitä kolmen kuukauden aikana yhteensä 294 tuntia.

294 tuntia = 49 työpäivää eli 10 viikkoa (6 tuntia/pv)

Esimerkki osa-aikatyöstä:

xxx tekee osa-aikatyönä bioanalyytikon/laboratoriohoitajan töitä vähintään 19 tuntia viikossa = puolipäiväinen.

Esimerkki muusta toiminnasta

xxx on hyvin aktiivinen bioanalyytikon/laboratoriohoitajan xx erikoisalueen kehittäjä.

Julkaisut:

- tutkimusposterit 5 kpl = 5 x 3 op = 15 op.
- erikoisalan tieteellinen lehtiartikkeli 1 kpl = 6 op

Opetus- ja ohjaustoiminta:

- luentoesityksiä haettavalta erityispätevyysalueelta äidinkielellä 6 t = 3, 6 op
- luentoesitys vieraalla kielellä kansainvälisessä kongressissa 45 min = 3 op

Kehittämistoiminta:

- tutkimukseen osallistuminen omalla erikoisalueellaan 100 tuntia = 3,7 op
(1 op = 27 tunnin työpanos, maksimissaan voi saada 20 opintopistettä)
- erikoisalansa luottamustehtävä alueellisesti 6 vuotta = 12 op